

Het bepalen van de ondernemingswaarde

WAT IS 'BEDRIJFSWAARDERING'?

"Een waarde toekennen aan een onderneming in het economische verkeer vanuit het gezichtspunt van de verkoper en koper"

ENIGE WIJSHEDEN

- De waarde van de onderneming $\neq$ de verkoopprijs
- Ondernemingswaarde $\neq$ boekwaarde van het vermogen
- De verkoopprijs $\neq$ het bedrag dat u in handen krijgt
- De koper heeft waarschijnlijk een andere Bedrijfsstrategie dan u
- Waarderingstechnieken lijken exact, maar zijn het niet
- U ontvangt liever 1€ nu, dan over een jaar
- 1€ die u volgend jaar ontvangt, heeft minder waarde dan 1€ die u nu ontvangt

WAARDERINGSMETHODEN

- Intrinsiekewaarde-methode
- Rentabiliteitswaarde-methode
- Combinatie-methode (combinatie van intrinsieke en rentabiliteitswaarde)
- DCF-methode

INTRINSIEKEWAARDE-METHODE

Definitie van IW:

= **De genormaliseerde waarde van het EV**

= **Boekwaarde van het EV met verrekening van over- en onderwaardering van activa en passiva (stille reserves en latente belastingverplichtingen)**

De IW is te beschouwen als de minimumwaarde van een onderneming in 'going concern'

Voorbeeld berekening van de IW

Boekwaarde eigen vermogen = 12.000

Het eigen vermogen neemt toe met 2.850 als gevolg van actualisatie op marktwaarde

Intrinsieke waarde = 14.850

Balans

Activa	Vóór	Na	Passiva	Vóór	Na
Panden	6.500	9.000	Aand kap + vrije res	12.000	12.000
Productiemiddelen	3.500	4.500	Herwaarderingsreserve		2.850
Vaste activa	10.000	13.500	Eigen vermogen (EV)	12.000	14.850
Voorraad	1.500	1.800	Belastinglatentie		950
Debiteuren	2.000	2.000	Vorzieningen	500	500
Liquiditeiten	3.000	3.000	Crediteuren	1.500	1.500
			Rentedragende schulden	2.500	2.500
Vlottende activa	6.500	6.800	Vreemd vermogen	4.500	5.450
Totale activa	16.500	20.300	Totale passiva	16.500	20.300

Voordelen IW-methode:

- Eenvoudige en snelle berekening

Nadelen IW-methode:

- Momentopname; de IW is echter wel een resultante van voorafgaande bedrijfsprestaties

Houdt geen rekening met

- De toekomstige verdien capaciteit van de onderneming
- 'Off-balance sheet' verplichtingen (huur- en leasecontracten, claims)
- Niet-geactiveerde waarden (octrooirecht, merkenrecht, marktpositie)

OPMERKING

Indien de onderneming goodwillwaarde heeft, kan deze nog aan de intrinsieke waarde worden toegevoegd

Goodwill = de contante waarde van de toekomstige overwinsten
= $\text{Overwinst}/k_{ev}$

$\text{Overwinst} = W - k_{ev} \times IW \rightarrow \text{Goodwill} = (W/k_{ev}) - IW$

Hierin is:

k_{ev} = rentabiliteitseis (kostenvoet) van het EV

W = huidig winstniveau

Er is sprake van 'badwill' wanneer $W < k_{ev} \times IW$

RENTABILITEITSWAARDE-METHODE

Definitie van RW:

= De genormaliseerde*, gemiddelde nettowinst gedeeld door de rendementseis (k_{ev}) voor het EV

= De contante waarde van de in de toekomst te verwachten genormaliseerde, gemiddelde nettowinst

Let op: het eventuele overschot aan EV dient nog aan de waarde te worden toegevoegd

*Normaliseren houdt in:

- eerst de balans 'opschonen'
- vervolgens de V&W-rekening 'opschonen' en aanpassen daarna de RW-formule toepassen

De gemiddelde nettowinst wordt gebruikelijk genomen over die van de afgelopen 4 jaren en die van het lopende jaar (latest estimate) en wordt verondersteld duurzaam te zijn

NORMALISEREN

Eerst de balans normaliseren:

- stille reserves in het onroerend goed zichtbaar maken
- elimineren van overtollig kasgeld
- RC-verhouding met DGA opheffen
- louter fiscaal bedoelde voorzieningen terugbrengen
- branche-eigen verhouding voor EV/TV doorvoeren
- overschot aan eigen vermogen bepalen

Vervolgens de V&W-rekening normaliseren:

- niet-zakelijke of bedrijfsvreemde kosten elimineren (privé-uitgaven, "familiesalarissen")
- ongewone kostenniveaus aanpassen (te weinig onderhoud, te lage huur, managementfees, versnelde afschrijvingen)
- incidentele baten en lasten negeren (verkoop machine, afvloeiingsregeling)
- rentes aanpassen als gevolg van de gewijzigde vermogensstructuur
- bepaal netto winst, dus $n\grave{a}$ rente en belastingen

Tenslotte de RW-formule toepassen:

- bepaal de bedrijfsspecifieke eis voor de rentabiliteit (vermogenskostenvoet)
- bereken de rentabiliteitswaarde
- voeg het overschot aan EV toe
- bepaal de waarde van het eigen vermogen

Voorbeeld: de balans normaliseren

Herwaardering OG

EV/TV gaat van 74% naar 50%

Aantrekken extra vreemd vermogen

Afromen vrije reserves

Balans

Activa	Vóór	Na	Passiva	Vóór	Na
Panden	6.500	9.000	Aand kap + vrije res	12.000	6.000
Productiemiddelen	3.500	3.500	Herwaarderingsreserve		2.000
Vaste activa	10.000	12.500	Eigen vermogen (EV)	12.000	8.000
Voorraad	1.500	1.500	Belastinglatentie		500
Debiteuren	2.000	2.000	Voorzieningen	500	500
Liquiditeiten	3.000		Crediteuren	1.500	1.500
			Rentedragende schulden	2.500	5.500
Vlottende activa	6.500	3.500	Vreemd vermogen	4.500	8.000
Totale activa	16.500	16.000	Totale passiva	16.500	16.000

Effect: de vrije reserve bedraagt 6.000

Voorbeeld: normaliseren van de W&V-rekening

	2006 werkelijk	2007 werkelijk	2008 werkelijk	2009 werkelijk	2010 latest estimate
EBIT	4.400	4.600	5.400	5.700	6.200

Gemiddelde EBIT over de periode 2006-2010: 5.260

Stel debetrente 6% en creditrente 2%.

Wijzigingen in de balans zijn van invloed op te ontvangen of te betalen rente.

Eventuele correcties in de operationele lasten eerst aanbrengen, daarna EBIT bepalen.

W&V

	Vóór	Na
EBIT	5.260	5.260
Rente	-/- 90	-/-330
EBT	5.170	4.930
Belasting (25%)	1.293	1.233
Nettowinst	3.877	3.697

De genormaliseerde nettowinst bedraagt 3.697

Voorbeeld: het bepalen van de bedrijfsspecifieke rentabiliteitseis

Deze eis geeft aan wat een koper met zijn investering (de koopsom) zou willen Verdienen. De volgende componenten zijn van invloed:

Rentevoet op de kapitaalmarkt:	6%	(2 punten boven staatsobligatie; incl. inflatie)
Specifieke risicopremie bedrijf:	4%	(afhankelijkheid van DGA, van leverancier)
Specifieke risicopremie markt:	2%	(laagdrempeligheid, concurrentiepositie)
Risicopremie schuldsituatie:	2%	(lager bij hogere solvabiliteit)
Opslag incourantheid:	3%	(z.g. illiquiditeit, marketability discount)
	17%	
Evt. groeivoet van de winst:	-/-2 %	(jaarlijkse groei verlaagt de rentabiliteitseis)
Geëiste rentabiliteit k_{ev} op het EV:	15%	

Voorbeeld: het toepassen van de RW-formule:

Rentabiliteitswaarde RW=

Waarde van het EV van de onderneming=

Genormaliseerd winstniveau/rentabiliteitseis eigen vermogen + het surplus aan EV=

3.697/0,15 + 6.000= 30.647

Voordelen van de genormaliseerde RW-methode:

- Relatief eenvoudig en snel
- Geldstroom-georiënteerd

Nadelen van de genormaliseerde RW-methode:

- De verwachte winsten worden afgeleid uit de resultaten tot nu toe
- Discussies omtrent de hoogte van de discontovoet (hoe hoger het risico, hoe hoger de discontovoet, hoe lager de waarde van de onderneming)
- Bij kapitaalintensieve bedrijven worden bestaande investeringen onvoldoende in de waardering meegenomen

COMBINATIE-METHODE

Deze methode bepaalt de waarde van het EV als een gewogen mix van de intrinsieke waarde (IW) en de rentabiliteitswaarde (RW).

Toepasbaar in situaties waarin een relatief hoog vermogen is vastgelegd in de bedrijfsmiddelen en veel EV nodig is om opbrengsten te kunnen genereren. Als de nettowinst laag is en het EV hoog, dan is de RW-methode in het nadeel. Als de nettowinst hoog is en het EV laag, dan is de IW-methode in het nadeel.

Voorbeeld 1

Procesindustrie met een hoog kapitaalsbeslag in onroerend goed en installaties:

Waarde van het EV = $(3 \times IW + 1 \times RW) / 4$

Voorbeeld 2

Uitzendorganisatie met relatief matig kapitaalsbeslag, dito eigen vermogen en goede winstgevendheid:

Waarde van het EV = $(1 \times IW + 3 \times RW) / 4$ of $(1 \times IW + 4 \times RW) / 5$

Voordelen van de Combinatie-methode:

- Relatief eenvoudig en snel toe te passen

Nadelen van de Combinatie-methode:

- Zware discussies over de gekozen wegingsfactoren

Opmerking

De discussie over het waardeandeel van gebouwen en installaties kan worden opgelost door dit onroerend goed (fictief of werkelijk) uit de onderneming (de werkmaatschappij) te lichten en onder te brengen in een vastgoed-BV.

Toepassen van de RW-methode op de werkmij, geeft aldus een acceptabel resultaat.

Het effect op de balans en W&V-rekening omvat:

- Aangepaste vermogenspositie door eliminatie van activa
- Verschil in rentewaarden op VV
- Huurkosten in plaats van afschrijvingen op vastgoed
- Gewijzigde belastingpenningen

DCF-METHODE

Definities

Ondernemingswaarde

De ondernemingswaarde (EPV) is gelijk aan de contante waarde van de toekomstige operationele vrije kasstromen

Contante waarde

De contante waarde van een toekomstige kasstroom is de huidige waarde ervan, verkregen door het toepassen van een disconteringsfactor

Operationele vrije kasstroom

De operationele vrije kasstroom (FCF) is dat deel van de kasstromen dat ten goede kan komen aan de verschaffers van eigen en vreemd vermogen (in de vorm van dividend, rente en aflossingen)

De operationele vrije kasstroom wordt dus niet gebruikt voor het bekostigen van de bedrijfsvoering, operationele processen en investeringen

Toelichting op de DCF-methode

De toekomstige kasstromen worden bepaald aan de hand van een Business Plan voor een overzienbare meerjarenperiode, de z.g. plan- of scenarioperiode. Na deze planperiode, in de z.g. restperiode, wordt ervan uitgegaan dat het winstniveau constant blijft en dat afschrijvingen en investeringen aan elkaar gelijk zijn. Er is een houdbaar evenwicht in de bedrijfsprestaties verondersteld.

Uitvoering van het Business Plan zal tot ingaande en uitgaande kasstromen leiden. De kasstromen die (jaarlijks) vrijkomen voor de vermogensverschaffers, worden verdisconteerd om tot een actuele waarde te komen bij de start van de planperiode. Bij het verdisconteren wordt gebruik gemaakt van een disconteringsvoet, de WACC.

Voor het bereken van de ondernemingswaarde (EPV) volgens de DCF-methode geldt de volgende formule:

$$EPV = \sum_{t=1}^{t=\infty} FCF_t / (1+WACC)^t = \sum_{t=1}^{t=n} FCF_t / (1+WACC)^t + (FCF_n/WACC)/(1+WACC)^n$$

(planperiode)
(restperiode)

waarin

n= het aantal jaren van de planperiode

FCF_t= de free cash flow in jaar t

Hoe wordt de operationele vrije kasstroom (FCF) bepaald?

De FCF wordt als volgt afgeleid van de EBIT:

EBIT

-/- belasting (VpB)

NOPAT (net operating profit after tax)

+ afschrijvingen

+ toename van voorzieningen

-/- vaste investeringen

-/- afname van werkkapitaal

FCF (Free cash flow)

Voorbeelden: het berekenen van een WACC

Voorbeeld 1:

Stel:

Rentabiliteitseis voor het eigen vermogen $k_{ev} = 17\%$

Rentabiliteitseis voor het vreemd vermogen $k_{vv} = 6\%$ (banklening)

Fiscaal tarief 25% (VpB)

EV:VV= 60:40

→

$$\begin{aligned} \text{WACC} &= (60/100) \times 17\% + (40/100)(1-0,25) \times 6\% \\ &= 10,2\% + 1,8\% \\ &= 12\% \end{aligned}$$

Voorbeeld 2:

Stel:

Rentabiliteitseis voor het eigen vermogen $k_{ev} = 16\%$

Rentabiliteitseis voor het vreemd vermogen $k_{vv} = 7\%$ (banklening)

Fiscaal tarief 25% (VpB)

EV:VV= 67:33

→

$$\begin{aligned} \text{WACC} &= (67/100) \times 16\% + (33/100)(1-0,25) \times 7\% \\ &= 10,72\% + 1,73\% \\ &= 12,45\% \end{aligned}$$

Voorbeeld: het berekenen van een contant waarde

Stel:

Aan het einde van het vijfde planjaar is de FCF gelijk aan 4.075
De WACC bedraagt 12%

De contante waarde van deze geldstroom is:
 $4.075 / (1 + 0,12)^5 = 4.075 / 1,762 = 2.313$

Dus:

Bij een disconteringsvoet van 12% heeft een bedrag van 4.075 na het vijfde jaar, op dit moment een waarde van 2.313

Voorbeeld: het berekenen van de ondernemingswaarde volgens de DCF-methode

Stel WACC= 12,45%

Cijfers volgens Business Plan 2010-2014

	L.E. 2010	Forecast 2011	Forecast 2012	Forecast 2013	Forecast 2014	Restperiode 2015 e.v.
EBIT (earnings before interest and tax) -/- belastingen	6.500 1.625	6.500 1.625	6.700 1.675	7.000 1.750	7.300 1.825	
NOPAT (net operating profit after tax)	4.875	4.875	5.025	5.250	5.475	5.475
+ afschrijvingen +/- mutaties in voorzieningen	5.000 - 150	4.700 - 150	4.500 - 150	4.000 - 150	3.500 - 150	
- investeringen +/- mutaties in werkkapitaal	5.500 - 800	6.000 - 400	5.000 - 300	4.500 - 200	4.000 - 200	
FCF (Operationele vrije kasstroom)	3.425	3.025	4.075	4.400	4.625	5.475
Restwaarde (= NOPAT/WACC)						43.976
t (jaar)	1	2	3	4	5	5
Disconteringsfactor $1/(1+WACC)^t$	0,889	0,790	0,702	0,623	0,554	0,554
Contante waarde van de FCF in planperiode	3.045	2.390	2.861	2.741	2.562	
Contante waarde van de restperiode						24.363

**De Ondernemingswaarde (EPV) =
de som van de contante waardes van FCF in de planperiode + de contante waarde van de Restwaarde =
37.962**

Opmerking:

Om te komen tot de waarde van het eigen vermogen (EV), dient de berekende ondernemingswaarde te worden verminderd met de schulden per 1-1-2010 (het VV).

Eventuele off-balance sheet verplichtingen drukken de waarde van de onderneming.

De waarde van eventuele niet-operationele activa kan nog een verhogend effect hebben.

Overtollige liquide middelen zijn voor de koper een "sigaar uit eigen doos".

Voordelen DCF-methode

- dwingt tot nadenken over toekomstscenarios
- houdt rekening met de verschillende kapitaalslasten
- geldstroom-georiënteerd

Nadelen DCF-methode

- complex
- speculatief
- minder geschikt voor 'kleinere' ondernemingen

AFKORTINGEN EN BEGRIPPEN

MBO	Management Buy-out
MBI	Management Buy-in
LBO	Leveraged Buy-out
IW	Intrinsieke Waarde (genormaliseerde waarde van het EV)
W	netto winst
W_g	genormaliseerde winst
k_{ev}	kostenvoet van het eigen vermogen (ook wel: rentabiliteitseis van het EV)
k_{vv}	kostenvoet van het vreemd vermogen
RW	Rentabiliteitswaarde (waarde van het eigen vermogen volgens de RW-methode)
EV	eigen vermogen
VV	vreemd vermogen
TV	totaal vermogen
W_{ev}	waarde van het eigen vermogen (in economisch verkeer)
W_{vv}	waarde van het vreemd vermogen
EBIT	earnings before interest and tax (bedrijfsresultaat vóór rente en belasting)
EPV	enterprise value (ondernemingswaarde)
FCF	free cash flow (operationele vrije kasstroom)
WACC	weighted average cost of capital (gewogen gemiddelde vermogenskostenvoet)
NOPAT	net operating profit after tax (EBIT verminderd met bruto belasting)
LE	latest estimate

Goodwill:

Overwinst / k_{ev}

Disconteringsvoet (ook wel: discontovoet, vermogenskostenvoet):

De kapitaalskosten (in %) per tijdseenheid

Discounted cash flow (DCF):

Huidige waarde van een toekomstige kasstroom

Waarderingsmethodes (overzicht)

Methodie	$W_{ev} =$	Calculatiebasis	Tijdshorizon
Intrinsieke Waarde	IW + Goodwill	Balans	Heden
Rentabiliteitswaarde	W_g / k_{ev}	Balans, V&W, discontovoet	Recent verleden, vaste toekomst
Combinatie-methode	$(axIW + bxRW) / (a + b)$	IW en RW	Recent verleden, vaste toekomst
DCF	EPV- W_{vv}	Kasstroom, Discontovoet	Toekomst